

Ратушний Денис Миколайович

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0009-0009-4022-2162>

e-mail: denizioratushchini@gmail.com

«ДЕМОКРАТІЯ» ЧИ «АВТОКРАТІЯ»: ЯК ВИЙТИ ІЗ СІРОЇ ЗОНИ ГІБРИДНОСТІ

Резюме

Стаття присвячена актуальним підходам вивчення гібридних режимів, історії цього поняття та проблемам, які виникають у зв'язку з теорією гібридних режимів. Аналізується, як третя хвиля демократизації призвела до появи «сірої зони» між демократіями та диктатурами, що своєю чергою спонукало до появи теорії гібридних режимів. Обґрунтовано, що центральним питанням у дослідженнях гібридних режимів є поняття демократії і автократії. Проаналізовано, як змінювалася концепція демократії від мінімалістичного процедурного підходу Йозефа Шумпетера до багатоскладового розуміння демократії. Розглянуто два головні підходи до розуміння «гібридності»: як взаємопроникнення авторитарних і демократичних складових і як переваги неформальних правил над формальними. З'ясовано, що головною проблемою теорій гібридного режиму є зосередження уваги або на «недосконалих демократіях», або на «м'яких диктатурах», унаслідок чого виникає внутрішня суперечність: теоріям гібридного режиму бракує цілісного аналізу гібридності. Описано, як цю проблему вирішують сучасні дослідники. Акцент зроблено на «подвійній стратегії» Матеуса Богардса з паралельним аналізом демократій і автократій, та аналізі співвідношення формальних і неформальних правил у Юрія Мацієвського. У результаті дослідження запропоновано використовувати концепцію «гібридного режиму» як вихідну точку дослідження, що має запобігти заангажованості у бік вивчення демократій чи автократій. Утім, остаточною метою вивчення конкретних політичних режимів має бути їх кваліфікація за допомогою дихотомічного підходу.

Ключові слова: гібридний режим, демократія, автократія, політичний режим, «сіра зона».

Вступ

У 90-х роках ХХ століття, наприкінці третьої хвилі демократизації, політична наука зіткнулася з новою для себе проблемою. З одного боку, демократизації зазнала низка країн в усіх частинах світу — від Латинської Америки та Африки, до колишніх країн соцтабору та Східної Азії. Ці країни відповідали мінімальним вимогам демократичності — мали певний рівень політичного плюралізму, цивільну адміністрацію, загальне виборче право та на позір реальну електоральну процедуру. З іншого боку, велика частина з цих країн мала чимало суттєвих недоліків, які робили їх «недосконалими» демократіями або ж прихованими автократіями. Перший час частина дослідників, які мислили у межах транзитологічної парадигми, вважали це побічними наслідками стрімкого демократичного транзиту — вимушеними паузами розвитку демократії або ж тимчасовими відступами. На ідеологічному рівні тривало переконання у тому, що ліберальна демократія справді є політичним «кінцем історії», чий неодмінний прихід унаслідок економічних та соціальних причин описав Френсіс Фукуяма [1]. Але згодом дослідники прийшли до висновку, що «гібридні режими не варто плутати з режимами у транзиті. Гібридні режими є окремим видом режиму, тоді як режими у транзиті, власне, і є зміною режиму з одного типу до іншого» [2, с. 418].

Методи дослідження

Метою дослідження є аналіз доцільності використання поняття гібридного режиму для опису політичних режимів «сірої зони» між демократіями та автократіями. Відповідно, використовуються інституційний, історичний і порівняльний методи. Інституційний метод лежить в основі дослідницької інтерпретації політичного режиму як системи пов'язаних між собою формальних і неформальних правил і процедур, які визначають хто та як здобуває державну владу в країні та чим вона обмежена. Історичний метод використовується насамперед для аналізу формування класичних і сучасних типологій політичних режимів. Крім того, при дослідженні поняття гібридного режиму історичний метод пояснює причини появи даного поняття і те, на які тодішні запити політичної науки він відповідав. Зрештою, використовується порівняльний метод — для зіставлення переваг і недоліків різних підходів дослідження «сірої зони» між демократіями та автократіями.

Результати дослідження

«Гібридні режими» у 1990-х 2010-х роках заповнили концептуальний вакуум у так званій «сірій зоні», або ж «зоні сутінок»: політичних режимів, які не відповідають ознакам класичних демократій та диктатур. Відтоді проблема «сірої зони» не стала простішою. Дослідники фіксували та описували дедалі більше різновидів «недосконалої демократії» та «м'якої диктатури». Особливої актуальності в останнє десятиріччя тема гібридних

режимів набула у світлі зростання популізму та олігархізації у демократіях, а також розвитку інформаційних автократій, «спін-диктатур» [3]. Усе це вимагає не лише ретельне вивчення теорії гібридних режимів, а й постійне переосмислення цієї теорії відповідно до практичних вимог сучасності.

Питання гібридних режимів — це в першу чергу питання типології політичних режимів узагалі. Та перш ніж перейти до нього, треба почати з головного: проговорити, що можна вважати політичним режимом. Юрій Мацієвський у своїй монографії «У пастці гібридності» описує два головні підходи до розуміння політичного режиму. Перший з них, актороцентричний, вважає, що *«сутністю режиму (основними складовими) є індивіди (актори), а не практики, які використовуються ними для здійснення влади»* [4, с. 51]. Натомість згідно з другим, політичним режимом вважається *«сукупність формальних та неформальних правил, які вимагають, дозволяють або забороняють певні дії. Ці правила визначають тих, хто перебуває при владі, тобто має право приймати важливі рішення»* [4, с. 53].

У даній статті за основу взятий інституційний підхід, якого назагал притримуються автори концепцій, які підлягають тут обговоренню. Також важливо повторити уточнення, яке робить Гері Річ: «режим» є не так явищем, стільки концептом, утвореним на основі спостережень, і який охоплює основні патерни політичних відносин [5, с. 2]. Ці патерни, своєю чергою, лаконічно описує Херардо Мунк у своєму «процедурному вимірі» політичного режиму, який складається із трьох головних змінних *«1) кількість і тип акторів, яким дозволено отримувати доступ до вирішальних урядових позицій, 2) методи доступу до таких позицій, та 3) правила, яким слідує у здійсненні публічно важливих рішень»* [6, с. 7]. Аналогічно розуміє політичний режим і Роберт Фішмен, для якого той визначає, *«хто має доступ до політичної влади та як ті, що мають цю владу, взаємодіють з тими, хто її не має»* [7, с. 428].

Найпоширеніший підхід до типології політичних режимів — а саме на демократії, автократії, і тоталітарні режими — сформувався у середині ХХ століття як відповідь на актуальні політичні проблеми. Пізніше до цього переліку режимів Хуан Лінц додав ще посттоталітарний і султаністський [8]. Основну увагу варто зосередити на визначенні демократії, позаяк тоталітарні режими не входять у дослідницький інтерес цієї статті, тим часом як авторитарні режими у багатьох випадках визначаються як «залишкова» (residual) категорія, до якої підпадає «усе, що не є демократією» [9, с. 6].

У другій половині ХХ століття головним способом визначати демократію став так званий процедурний підхід, засновником якого вважають Йозефа Шумпетера. У своїй праці «Капіталізм, соціалізм і демократія» (1942) він критикує «класичне розуміння» демократії, яке зосереджується на ідеалістичній програмі втілення загального блага через волю більшості [10, с. 310]. Адже це «філософське розуміння» не лише є функціональним

(зосереджується на питанні того, чого має досягнути демократія, а не як вона працює), але й ставить в основу неоднозначну ідею «загального блага» та «волю народу». Натомість Шумпетер зосереджується саме на процедурі демократії: «демократична засада — це така інституціональна система для прийняття політичних рішень, у якій окремі громадяни здобувають право вирішувати, змагаючись за голоси виборців» [10, с. 334].

Надалі численні автори почали розвивати різні теорії демократії та її критеріїв, зосереджуючись на двох головних аспектах: 1) вільних, чесних, змагальних виборах 2) політичному плюралізмі та громадянських свободах. Тобто, мова йде якраз про два головні виміри політичного режиму, згадані раніше: *хто* та *як* здобуває політичну владу — *чим* ця влада обмежена. Наприклад, Хуан Лінц пропонує вважати політичний режим демократичним, якщо він гарантує свободу на громадські і політичні об'єднання, вільний доступ до інформації та створює умови для конкуренції між лідерами, яка відбувається в ненасильницькій площині та шляхом виборів. [8, с. 58].

Водночас поняття якості демократії не є тотожним якості уряду, сформованого демократичним чином. Адже, за словами Семюеля Гантінгтона: *«Уряд, утворений виборами, може бути корумпованим, недалекоглядним, безвідповідальним, керуватися особистими інтересами та нездатним втілити політику на користь суспільного блага. Ці якості можуть робити такі уряди небажаними, але вони не роблять їх недемократичними»* [11, с. 10].

До кінця 1980-х років більшість країн були або «класичними демократіями», або «класичними диктатурами» (тоталітарними, авторитарними, традиційними). Як зазначає Ларрі Даймонд у своїй статті 2002 року, ще до 1980-х років поняття «політичного контролю» передбачало закриту політичну систему — із забороною опозиції, інколи самої процедури виборів, цензуру, активний тиск на громадянське суспільство тощо [12, с. 24]. Відповідно, критерій з вільними виборами та пряме переслідування опозиції допомагав досить легко диференціювати демократії від автократій.

Прикладом подібної розробки стала методологія Майка Альвареса, Хосе Чібаба, Фернандо Лімонджі та Адама Пшеворського у статті 1996 року — якраз у час активного формування теорій гібридних режимів [9]. Їхньою метою був підрахунок демократій та диктатур, для чого вони обрали дихотомічний підхід. Демократію вони визначають як *«режим, у якому певні урядові посади займаються внаслідок змагальних виборів»* [9, с. 4], розуміючи під «певними» головні органи влади — парламент, прем'єр-міністра, президента. Автократіями натомість вважають країни, які не відповідають трьом критеріям: 1) обрання очільника виконавчої влади унаслідок легітимного голосування (прямо чи непрямо); 2) обрання законодавчого органу унаслідок легітимного голосування (йдеться про нижню палату); 3) у країні повинен бути політичний плюралізм і представлення різних партій.

За рік до того, у 1995 році, вийшла стаття Террі Лі Карл, під назвою «Гібридні режими Центральної Америки», у якій вперше було розгорнуто описано новий тип політичного режиму — гібридний. *«Під гібридним режимом я розумію функціональну та політичну суміш, яка існує, у більшій чи меншій мірі, у кожній центральноамериканській країні... чия політика характеризується нерівним досягненням процедурних вимог до демократії. Здобутки на виборчому полі не супроводжуються встановленням громадського контролю над військовим або верховенством права... Вибори часто бувають вільними та чесними, однак важливі сектори лишаються політично та економічно монополізованими»* [13, с. 16].

Незабаром дослідники виявили, що «сіра зона» між демократіями та автократіями існує не лише в Латинській Америці, але виникнула також у інших країнах світу. За словами Ларрі Даймонда, усі гібридні режими можна назвати «псевдодемократіями», адже в сучасному світі лише демократія вважається легітимною формою суспільного ладу, яку намагаються імітувати навіть ті режими, що далекі від неї. Відповідно, як пише Роберт Даль, *«однією з найбільш дивовижних змін протягом століття стало те, що ніхто більше не заперечує легітимності народної участі у врядуванні. Лише дрібка країн не зуміла гарантувати хоча б ритуальну участь їхніх громадян на принаймні номінальних виборах»* [14, с. 5].

Водночас, збільшення інтересу до «гібридних інтересів» супроводжувалося зростанням розбіжностей у його інтерпретації. Наприклад, з визначення Террі Лі Карл випливає, що гібридний режим є насамперед «недосконалою» демократією, яка відповідає мінімальному процедурному визначенню Шумпетера, але не дотягує до поліархії Роберта Даля [14]. Інші автори віддавали перевагу аналізу цих гібридних режимів *«не як демократій з недоліками, а як слабких форм авторитаризму»*, як вказує Матеус Богардс [2, с. 399].

У своїй статті 2009 року Богардс демонструє головну проблему гібридних режимів, яка перегукується з питанням, поставленим в основі нашого дослідження. Так, існує два напрями дослідження гібридних режимів — як недосконалих демократій і як «м'яких» автократій, що пропонують різні механізми інтерпретації політичних режимів «у сірій зоні». Дослідники «виборчого авторитаризму» зосереджуються на спробах еліти консолідувати владу у своїх руках, тоді як дослідники «дефектної демократії» присвячують увагу причинам появи цих дефектів та наслідків які ті мають на демократичний процес та інститути [2, с. 415]. Крім того, різний підхід пропонує різні шляхи вирішення проблеми — зміцнення та об'єднання опозиції або ж зосередження на дефектному місці відповідно.

Часом, пише Богардс, різні дослідники вважають один і той самий режим і демократичним, і авторитарним; адже коли йдеться про критерій «достатньої демократичності», то «достатність» можна розуміти неоднаково.

Складається ситуація, за якої не існує «гібридних режимів» як справді окремого типу режимів, адже йдеться про дві різні групи політичних систем. У якості рішення Матеус Богардс пропонує «подвійну стратегію» (double-root strategy) з поєднанням в одному підході аналізу режиму і як демократичного, і як авторитарного.

Схожу стратегію, що має на меті аналіз гібридності та гібридного режиму як окремих явищ, а не лише «залишкової» категорії або «сірої зони» має Юрій Мацієвський, що розуміє гібридність у контексті визнання формальних і неформальних правил: *«Визнання акторами формальних правил (інституціоналізація) веде до консолідації (демократії чи авторитаризму), а невизнання формальних правил, як і визнання неформальних, має наслідком гібридизацію режиму. Нарешті невизнання формальних, як і неформальних правил, веде до занепаду і розпаду режиму»* [4, с. 57].

Таким чином, «гібридність» трактується не як «суміш режимів» — присутність ознак демократії в автократії і навпаки — а саме як окремий вимір «гібридності», що накладається на існуючу вісь демократизму-авторитаризму. Цей підхід має свої переваги і пропонує широке поле для дослідження співвідношення формальних і неформальних правил, що справді може адекватно пояснити політичний процес у «сірій зоні» — і ближче до демократичного полюсу, і до авторитарного. Тим не менш, підхід Мацієвського, як він сам і зазначає, не має на меті будувати типологію політичних режимів — що є актуальним питанням для даної статті.

Повернімося до питання «мінімального визначення демократії», про яке писав ще Шумпетер, і до якого так чи інакше поверталися наступні автори. Наприклад, Барбара Геддес, Джозеф Райт і Еріка Франц у книжці «Як працює диктатура» пишуть, що *«автократію і диктатуру визначає відсутність чесних, справді змагальних виборів, через які громадяни обирають тих, хто ухвалює рішення»* [15, с. 18]. Утім, самі по собі слова «чесні та змагальні» мало про що говорять, оскільки потрібні чіткіші критерії та роз'яснення.

Розлогий опис демократичної процедури виборів дає Ларрі Даймонд. Згідно з ним, вибори є чесними якщо вони: 1) проводяться нейтральним органом; 2) цей орган достатньо компетентний і може боротися з порушеннями виборчого права; 3) силові органи, армія та суди рівноправно ставляться до кандидатів протягом виборів; 4) відсутній системний джеррімендеринг; 5) на всіх етапах голосування присутні незалежні спостерігачі; 6) зберігається таємниця голосування; 7) присутнє загальне виборче право; 8) процедури виборів прозорі; 9) є чіткі та невивіркові процедури вирішення суперечностей і порушень [12, с. 29]. До цих критеріїв варто додати також і десятий: рівноправний доступ до передвиборчої агітації та інформаційної діяльності в у поза-виборний період. На жаль, навіть із такими критеріями у багатьох випадках важко достеменно визначити, чи даний «гібридний режим» є демократією, або таки автократією. Тому кваліфікація конкретного

політичного режиму повинна відбуватися в індивідуальному порядку — на основі чітких критеріїв демократичності та з врахуванням місцевих особливостей політичної системи і контексту. Цей пункт є особливо важливим в контексті стрімких змін і перетворень, які зазнають сучасні політичні режими — і демократичні, і авторитарні.

Якщо взяти за основу ідею Матеуса Богардса з «подвійною стратегією», то виникає питання: на основі якої підстави вдасться аналізувати режими, які зрештою можуть виявитися і демократичними, і авторитарними? Це важливе питання, зокрема через тенденцію, яку виявив сам Богардс: дослідники, які віддаються дослідженню демократій, вважають усе, що не є демократією та дефектною демократією — авторитарним режимом; і навпаки, дослідники, зосереджені на автократіях, переконані: усе, що не є «закритим типом автократії» та класичною демократією належить до електорального авторитаризму. Тобто, обидві сторони схильні зменшувати кількість підтипів для збільшення свого дослідницького поля [2, с. 412].

Отже, треба знайти таку основу для аналізу «гібридних режимів», яка б дозволяла нам водночас бачити їхні авторитарні і демократичні складові, але й допомогла побачити спільні риси у відмінних режимів. Такою основою якраз і може стати «гібридність» як додатковий вимір до осі демократичності-авторитарності. Сама «гібридність» у цьому контексті розуміється услід за Юрієм Мацієвським як сильний (або переважаючий) вплив формальних правил над неформальними. Та, знов-таки, кінцевою метою аналізу режиму стає не лише відповідь на питання «як він працює?» (тобто, які правила в ньому діють), але й те, «чим він є?» (тобто, як виникнув цей режим і як ми можемо його кваліфікувати).

Таким чином, кінцевою метою застосування поняття «гібридного режиму» стає повернення до дихотомічного поділу на демократії і диктатури. Окрема плутанина виникає у зв'язку з моментом транзиту (переходу). Прийнято вважати гібридний режим сформованим режимом, що перебуває у певній стабільності, на відміну від «перехідного» режиму — або ж зміни режиму — між демократією і диктатурою чи навпаки. Можна припустити, що протягом транзиту завжди є певний поворотний пункт — подія чи рішення, які фіксують на практичному або символічному рівні зміну режиму; поворотна точка, на якій зупиняється розпад попереднього режиму і починається консолідація нового. Водночас часто судити про справжнє значення тих або інших змін випадає лише постфактум. Один і той самий закон, до прикладу, може зрештою виявитися ключовим моментом «трампліну тиранії», якщо у країні, зрештою, запанує авторитарний режим, або ж не мати особливого значення у разі збереження демократії. Режими з високим рівнем гібридності — що демократичні, що авторитарні — легко ламають усталені раніше концепції та пояснення, демонструючи високу динамічність і здатність змінюватися залежно від обставин.

Висновки

Поняття гібридного режиму виникнуло у 1990-х роках як відповідь на появу низки політичних режимів у так званій «сірій зоні». Це були країни, які не відповідали ознакам ані класичної демократії, ані класичної автократії, а тому вимагали нових моделей, які б пояснювали їхню роботу. До таких розробок належать нові типи політичних режимів, як правило утворених додачею прикметника до слова «демократія» чи «автократія» — «недосконала демократія», «м'яка автократія» тощо. Разом з тим виникнула концептуальна проблема: чи може теорія гібридних режимів адекватно пояснювати політичні процеси у «сірій зоні», якщо фактично вона не пропонує єдиної моделі «гібридності»?

Дослідницька пропозиція даної статті пропонує наступним чином підходити до поняття гібридного режиму та вивчення політичних режимів у «сірій зоні». По-перше, поняття гібридний режим є корисною моделлю опису на початковому етапі дослідження режиму коли ще немає певності у тому, чи політичний режим країни належить до демократичного, чи до авторитарного. Це дозволить уникнути інтерпретації цього режиму винятково у рамках обраної кваліфікації. При цьому гібридність варто розуміти як перевагу або сильний вплив неформальних правил над формальними. Адже саме високий рівень цього показника робить неможливим просту фіксацію політичного режиму.

По-друге, варто прагнути до виключення режимів із «сірої зони». Це може відбутися завдяки збору більшої кількості даних — адже, як пишуть Альварес і співавтори, *«у деяких випадках додаткову інформацію надають попередні чи майбутні події... в усіх випадках ми використовуємо інформацію заднім числом»* [9, с. 11]. Можна погодитися з Альваресом, що це радше компромісне рішення; однак і справді, неможливо визначити режим у моменті, адже значення має те, чи враховуємо ми прояви режиму в часовій площині. Іншим способом виключити режим із «сірої зони» є формулювання нової концепції, яка пояснює роботу режиму як демократії чи автократії через механізми, які опинялися поза увагою попередників. Важливо, аби «гібридний режим» не був залишковою категорією, до якої зараховують усі політичні режими, що не вкладаються у класичні типології.

Список посилань

1. Fukuyama F. The End of History and the Last Man. Free Press, 1992. 446 p.
2. Bogaards M. How to classify hybrid regimes? Defective democracy and electoral authoritarianism. *Democratization*, 16:2, 2009. P. 399-423.
3. Guriev S., Treisman D. Spin Dictators: The Changing Face of Tyranny in the 21st Century. Princeton University Press, 2022. 360 p.

4. Мацієвський Ю. В. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014) : монографія. Чернівці : Книги - XXI, 2016. 552 с.
5. Reich G. Categorizing Political Regimes: New Data for Old Problems. *Democratization*, 9:4, 2002. P.1-24.
6. Munck, G. L., Disaggregating Political Regime: Conceptual Issues in the Study of Democratization. *Helen Kellogg Institute for International Studies Working Paper #228*, 1996.
7. Fishman, R. Rethinking State and Regime: Southern Europe's Transition to Democracy. *World Politics* 42 (April), 1990. P. 422-440.
8. Linz J. J. Totalitarian and Authoritarian Regimes. Lynne Rienner Publishers, 2000. 351 p.
9. Alvarez M., Cheibub J.A., Limongi F. Classifying political regimes. *Studies In Comparative International Development* 31, 1996. P. 3-36.
10. Шумпетер Й. А. Капіталізм, соціалізм і демократія / Пер. з англ. В. Ружицький, П. Таращук; Київ : Основи, 1995. 528 с.
11. Huntington S. The Third Wave. University of Oklahoma Press, 1991. 382 p.
12. Diamond L. J. Thinking About Hybrid Regimes. *Journal of Democracy*, Volume 13, Number 2, 2002. Johns Hopkins University Press. P. 21-35.
13. Karl T. L. The Hybrid Regimes of Central America. *Journal of Democracy*. Volume 6, Number 3, 1995. Johns Hopkins University Press. 17 p.
14. Dahl R. A. Polyarchy: participation and opposition. New Haven: Yale University Press, 1971. 269 p.
15. Geddes B., Wright J., Frantz E. How Dictatorships Work: Power, Personalization, and Collapse. Cambridge University Press, 2018. 276 p.

References

1. Fukuyama F. (1992). The End of History and the Last Man. Free Press. 446 p.
2. Bogaards M. (2009). How to classify hybrid regimes? Defective democracy and electoral authoritarianism. *Democratization*, 16:2, 399-423.
3. Guriev S., Treisman D. (2022). Spin Dictators: The Changing Face of Tyranny in the 21st Century. Princeton University Press. 360 p.
4. Matsiievskiy Y. V. (2016). U pasttsi hibrydnosti: zygzagy transformatsii politychnoho rezhymu v Ukraini (1991-2014) : monohrafiia. Chernivtsi: Knyhy - XXI. 552 p. [in Ukrainian].
5. Reich G. (2002). Categorizing Political Regimes: New Data for Old Problems. *Democratization*, 9:4, 1-24.
6. Munck, G. L. (1996). Disaggregating Political Regime: Conceptual Issues in the Study of Democratization. *Helen Kellogg Institute for International Studies Working Paper #228*.

7. Fishman, R. (1990). Rethinking State and Regime: Southern Europe's Transition to Democracy. *World Politics* 42 (April), 422-440.
8. Linz J. J. (2000). Totalitarian and Authoritarian Regimes. Lynne Rienner Publishers. 351 p.
9. Alvarez M., Cheibub J.A., Limongi F. (1996). Classifying political regimes. *Studies In Comparative International Development* 31, 3-36.
10. Shumpeter Y. A. (1995). Kapitalizm, sotsializm i demokratiia / Per. z anhl. V. Ruzhytskyi, P. Tarashchuk; Kyiv : Osnovy. 528 p. [in Ukrainian]
11. Huntington S. (1991). The Third Wave. University of Oklahoma Press. 382 p.
12. Diamond L. J. (2002). Thinking About Hybrid Regimes. *Journal of Democracy, Volume 13, Number 2*. Johns Hopkins University Press, 21-35.
13. Karl T. L. (1995). The Hybrid Regimes of Central America. *Journal of Democracy, Volume 6, Number 3*. Johns Hopkins University Press. 17 p.
14. Dahl R. A. (1971). Polyarchy: participation and opposition. - New Haven: Yale University Press. 269 p.
15. Geddes B., Wright J., Frantz E. (2018). How Dictatorships Work: Power, Personalization, and Collapse. Cambridge University Press. 276 p.

Denis Ratushnyi

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0009-0009-4022-2162>

e-mail: denizioratushchini@gmail.com

«DEMOCRACY» OR «AUTOCRACY»: HOW TO ESCAPE THE GREY ZONE OF HYBRIDITY

Abstract

The article is devoted to the current approaches to the study of hybrid regimes, the history of this concept and the problems that arise in connection with the theory of hybrid regimes. The author analyses how the third wave of democratisation has led to the emergence of a «grey zone» between democracies and dictatorships, which in turn has led to the emergence of the theory of hybrid regimes. It is determined that the central issue in the study of hybrid regimes is the notion of democracy and autocracy. The author analyses how the concept of democracy has changed from the minimalist procedural approach of Joseph Schumpeter to the polyarchy of Robert Dahl. Two main approaches to understanding 'hybridity' are considered: as the interpenetration of authoritarian and democratic components, and as the superiority of informal rules over formal ones. It is found that the main problem with theories of hybrid regimes is that they focus either on 'imperfect democracies' or 'soft dictatorships', which leads to an internal contradiction: the theory of hybrid regimes lacks a holistic analysis of hybridity. The author describes how this problem is being addressed by contemporary researchers. The emphasis is placed on Matthijs Bogaards «double-rooted strategy» with a parallel analysis of democracies and autocracies, and Yuri Matsiyevsky's analysis of the relationship between formal and informal rules. As a result of the study, it is proposed to use the concept of a 'hybrid regime' as a starting point for the research, which should prevent bias towards the study of democracies or autocracies. However, the ultimate goal of studying specific political regimes should be their qualification them using dichotomous approach.

Keywords: hybrid regime, democracy, autocracy, political regime, «grey zone».

Стаття надійшла до редакції 14.04.24

© Ратушний Д. М., 2024